

Савченко Н. М.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет,

Савченко Р. О.

головний бухгалтер,
Поліський національний університет

ОЦІНКА ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ МСФЗ 8 «ОПЕРАЦІЙНІ СЕГМЕНТИ»

Ведення бухгалтерського обліку окремими суб'єктами господарювання в Україні передбачає використання Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО). Використання положень МСБО в окремих випадках може зумовити виникнення напружень та конфліктів між зовнішніми та внутрішніми вимогами, що ставляться перед системою обліку користувачами облікової інформації. Адже якщо один стандарт може бути зорієнтованим на стратегічні питання, то інші можуть спрямовувати свою увагу на планування чи прийняття рішень. При розробці МСБО ставилось завдання досягти уніфікації ведення бухгалтерського обліку. Проте на практиці уніфікація тісно пов'язана із порівняльністю облікових даних. Тому при виникненні конфлікту між унікальністю та універсальністю, в практичній діяльності використовується поняття порівняльності.

Стандарт бухгалтерського обліку сегментарної звітності є інтересним прикладом досягнення порівняльності даних, в першу чергу через чітку мету наближення до потреб підприємства. Із запровадженням в 2006 році МСФЗ 8 «Операційні сегменти» відбулося зближення загальноприйнятих принципів ведення бухгалтерського обліку. Таким чином, стало можливим звітування про різноманітні операцій, що знаходяться в одному широкому та розпливчасто визначеному «галузевому сегменті».

Застосування МСФЗ 8 також передбачає використання управлінського підходу при звітуванні про результати роботи кожного сегменту з інформацією, яку адміністративний персонал використовує внутрішньо для оцінки та прийняття рішень щодо розподілу ресурсів в розрізі сегментів, тобто проводиться перегляд проведених господарських операцій з позиції управління. Однак, оскільки дана інформація буде тісно пов'язана із показниками внутрішньої звітності, це створює додаткову потребу в поясненнях щодо підготовки сегментарної звітності.

Відповідно до даного стандарту, облік за сегментами провадиться із врахуванням внутрішньої організаційної структури і відображає наслідки внутрішнього прийняття управлінських рішень. Звітність за сегментами також цікава, оскільки її широко використовують підприємства у всіх галузях бізнесу. Така звітність, як правило, розглядається як надання можливості аналізу стратегії розвитку суб'єкта господарювання та потенційної синергії в межах неї. Вона вважається важливою при наданні інформації про результати діяльності та ризику, пов'язані з одержаною ефективністю.

Якщо порівнювати МСФЗ 8 із раніше діючим МСБО 14, то відповідно до положень останнього стандарту, сегменти повинні бути визначені із врахуванням ризикованості та прибутковості в розрізі видів продукції, або послуг (бізнес-сегментів), або економічного середовища (географічного сегменту). Відповідно ж до МСФЗ 8, операційними сегментами можуть бути визначені продукти чи географічні сегменти чи щось інше, якщо це є наслідком внутрішнього процесу прийняття рішень щодо розподілу ресурсів. В такому випадку, система управління визначається як головний суб'єкт прийняття операційних рішень. Таким чином, МСФЗ 8 дає змогу надавати інформацію про сегменти за невеликі додаткові витрати. Оскільки інформація, що використовується у зовнішній звітності про ефективність сегментів, повинна бути такою самою, як і внутрішня інформація, що використовується, слід очікувати, що конфлікт між фінансовим обліком та управлінським контролем зменшується.

Суб'єкти господарювання не повністю прийняли новий стандарт, який змушує подавати їх конфіденційну інформацію по стратегічно важливих питаннях. Критика щодо МСФЗ 8 в основному стосується зменшення ступеня порівнянності, оскільки суб'єкти, відповідальні за прийняття операційних рішень у подібних підприємствах могли застосовувати різні внутрішні підходи для оцінки аналогічних сегментів. Крім того, слід відмітити і іншу критичну позицію, наприклад, реорганізація в межах суб'єкта господарювання означатиме зменшення можливостей для проведення аналізу тенденцій розвитку в сегменті. При цьому керівництву надається занадто великий контроль над формуванням звітності [1].

З позиції підприємства, причиною незадоволення положеннями МСФЗ 8 може бути те, що хоча і відповідно до даного стандарту формується важлива та достовірна інформація про діяльність підприємства, яка використовується його власниками та інвесторами є небажання останніх показувати своїм конкурентам розмір маржі на різні види продукції (роботи, послуги).

Підприємства можуть використовувати різні критерії ідентифікації об'єктів, з метою більш вигідного вартісного відображення певних сегментів, або здійснювати розподіл витрат таким чином, щоб змінювати прибутковість в розрізі різних сегментів. У випадку, коли підприємство не бажає забезпечувати повну прозорість, головним чином через конкурентів, можуть з'явитися дані, які певним чином приховують реальну внутрішню структуру прийняття рішень. При цьому потрібно пам'ятати, що стандарти бухгалтерського обліку, які ґрунтуються на загальноприйнятих принципах його ведення, не створюють автоматично

одноманітності відображення об'єктів обліку, навіть якщо конвергенція згадується як очікувана вигода.

Ще однією із проблем, яка виникає при застосуванні МСФЗ 8 є потреба в актуальності облікових даних. При формуванні інформаційних потоків потрібно орієнтуватися на можливості використання інформації в перспективі. Інформація не повинна втрачати своєї актуальності та релевантності. Необхідно робити акцент на тому, що облікові дані повинні в майбутньому давати змогу прогнозувати майбутні грошові потоки, використовуючи «перспективу поглядів управління».

Орієнтування даних на майбутнє може стикнутися і з іншою проблемою – діяльність підприємства та рішення його адміністративного персоналу не завжди будуть задовольняти потреби користувачів у забезпеченні порівнянності даних. Вони можуть керуватися іншими мотивами, такими як формулювання та досягнення стратегічних цілей, вартість їх досягнення або для реструктуризації. Важко дізнатися, наскільки запроваджена реструктуризація повністю буде мотивуватися не нівелюванням прозорості у річних звітах. Проте, можливо, достатньо зробити висновок, що якщо підприємство хоче обмежити прозорість, воно може це зробити.

Оскільки система управлінського контролю розроблена та використовується для задоволення внутрішніх потреб та мотивів, може бути багато причин для реструктуризації організації, а це означає, що перевага прогнозування грошових потоків може бути частково втрачена (наприклад, через втрату даних про тенденцію).

Список літератури

1. Nichols, N. B., Street, D. L., & Tarca, A. (2013). The impact of segment reporting under the IFRS 8 and SFAS 131 management approach: A research review. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 24, 261-312.